

**Athugun á aðstæðum til sorpurðunar: Fíflholt
og Þverholt á Mýrum**

Freysteinn Sigurðsson

Greinargerð FS-95-05

ATHUGUN Á AÐSTÆÐUM TIL SORPURÐUNAR: FÍFLHOLT OG ÞVERHOLT Á MÝRUM.

Greinargerð þessi er tekin saman að tilhlutan Sambands sveitarfélaga á Vesturlandi og byggir m.a. á athugun á aðstæðum til urðunar sorps í Fíflholtum og í Þverholti á Mýrum, en greinargerðarhöfundur fór þangað snögga skoðunarferð 7. júlí s.l. ásamt Guðjóni I. Stefánssyni, framkvæmdastjóra samtakanna. Aðalathugunarefni voru tilvist malarefnis í burðar- og veitulög, mómoldar eða annarra efna í þekjulög, þéttleika undirgrunns og möguleika til samveitingar á frárennslisvatni og viðtaka á því. Gengið er út frá því, að hreinsa megi frárennslisvatn frá urðunarsaugunum á viðunandi hátt, með svipuðu móti og gert verður í sorpstöð Suðurlands.

Fíflholt:

Bærinn í Fíflholtum stendur sunnan þjóðvegarsins vestur Mýrar og út á Snæfellsnes. Lág klapparholt rísa sunnan vegar með fremur þröngum mýrasundum á milli. Sunnan þeirra hallar landinu til SV og er þar að miklu leyti þakið fremur sléttum mýraflákum. Kletturöðlar ganga suður frá bænum og byrgja þeir sýn frá veginum niður að Ökrum inn á mýraflákana, en holtin frá veginum að ofan. Hæðarmunur er líklega allt að 15 m frá holtunum og niður á flatsléttu, neðan mýrahallanna. Flatir melar eru uppi við þjóðveg, fornir sjávargrandar, í nærri 60 m hæð yfir sjó, og hefur verið metið á vegum Vegagerðar ríkisins (1990), að þar muni vera hátt í 200.000 m³ af möl. Eitthvað hefur verið numið af henni síðan, en umfangsmiklir melar eru einnig nokkuð norðan þjóðvegarsins, hjá Melum og í átt að Staðarhrauni. Þykkt mómýra á Mýrum er yfirleitt ekki meiri en 1,5 - 2 m, samkvæmt athugunum Vegagerðarinnar og mælingum á vegum Orkustofnunar 1980 - 1981. Þetta virðist einnig gilda fyrir umrædda mýraslákka. Berggrunnur er úr tertíerum basalhraunlögum, sem hallar aðeins NV. Mikið er um holufyllingar í berginu og má gera ráð fyrir, að það sé vel vatnsþétt sem slíkt. Landið hefur staðið undir sjó í lok Ísaldar, fyrir um 10.000 árum, og er ekki ósennilegt, að einhver fíngerð setlög kunni að hafa sest til í lægðum og hallanda, sem dragi enn úr lektinni. Afrennsli mýraslakkans fer í læk, sem rennur austur í svokallað Miðvatn, en vatnsföll eru þarna lítil að vatnsmegini til og halli þeirra lítil. Svo er að sjá sem afrennsli þessi svæðis fari að lokum í Akraós, en vestan bæjar um skurði til Hítarár.

Aðstæður virðast hagstæðar til sorpurðunar í Fíflholtum. Velja má urðuninni stað, þannig að lítið eða ekki sjái til hennar frá vegum, en langt er þarna til næstu bæja. Völ virðist vera á umtalsverðu magni af möl á staðnum, eða skammt undan. Mómold er ríkulega til staðar í mýraslökkunum, öskusnaud og lítið lek, ef að líkum lætur. Halli er þó nokkur í mýraslökkunum, sem auðveldar að halda grunnvatni neðan hauganna með framræslu og að veita sigvatni undan haugunum um burðar- og veitulag undir þeim á einn stað, til hreinsunar og eftirlits. Að því gefnu, að hreinsa megi sigvatn þetta á viðunandi hátt, þá verður hægt að veita því áfram um læki, vötn og tjarnir, uns það berst í Akraós, en þar eru mjög öflug sjávarföll og vatnsskifti. Á þessum forsendum er ekki annað að sjá, en á Fíflholtum sé vel nothæfur staður til sorpurðunar. Vænlegir staðir þar liggja skammt niður af bænum, þannig að vegalagning yrði væntanlega tiltölulega lítil.

Dverholt:

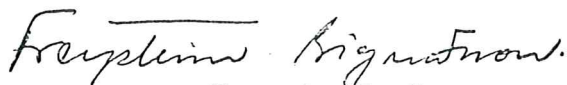
Tilvísað land liggur á hallalitlu, framræstu mýrlendi um einn km SV frá bænum. Land er þar flatt og sést vítt að, en strjálbýlt er þarna eins og víðast hvar á Mýrunum. Vegurinn um Álftanes liggur rétt hjá svæðinu. Nokkur möl er heima við bæ, en þó hefur verið tekið verulegt magn þar. Möl mun hafa komið hvarvetna upp úr skurðbotnum á nokkru svæði N - NV við tilvísað urðunarsvæði. Ekki er vitað um þykkt hennar og vera má, að hana verði að einhverju leyti að vinna neðan grunnvatnsborðs. Þarna er líklega forn sjávargrandi, í um 20 m hæð yfir sjó, og gæti því verið um umtalsvert magn af möl að ræða. Það þyrfti þó nánari könnunar við. Mómold er ríkulega til staðar. Berggrunnur er væntanlega nokkuð þéttur og vel má vera, að einhver fingerð sjávarsetlög liggi ofan á honum, sem yki á vatnspéttleikann. Halli er nokkur á landi, en þó ekki mikill. Þarf að líta til þess við gerð burðar- og veitilags og framræsilagna. Grunnvatn stendur frekar hátt á svæðinu, en það hefur verið ræst fram. Vatni af svæðinu er veitt um skurði vestur í Álftá.

Að því gefnu, að hreinsa megi sigvatn undan urðunarstað á viðeigandi hátt og nægilegt magn af möl finnist, þá virðist þessi staður vera nothæfur til sorpurðunar. Þó kunna að verða einhver vandræði að því, hve hátt grunnvatn gæti staðið á svæðinu og því erfitt að hindra nógu vel dreifingu sigvatns úr burðarlagi út í grunnvatn. Erfitt verður að ganga þannig frá staðnum, að ekki beri nokkuð á honum. Þar kemur á móti, að þarna er strjálbýlt og fremur lítil umferð.

Aðrir staðir:

Rætt hefur verið um aðra staði til sorpurðunar á Mýrum og í Borgarfirði, þó að þeir hafi ekki verið skoðaðir þessu sinni. Sumir liggja nokkuð langt úr alfaraleið en aðrir næstum upp til heiða og verður ekki fjallað nánar um þá þessu sinni. Um möguleika til sorpurðunar í Melasveit hefur verið fjallað áður (bréf frá 1992) og einnig almennt um aðstæður til sorpurðunar á Vesturlandi (greinargerð OS FS-93/01 frá 1993). Hér skal því aðeins dregið á einn stað, sem er Grafar- og Mávahlíðarmelar í Lundarreykjadal. Melar þessir rísa nokkuð yfir umhverfi sitt, rétt sunnan þjóðvegarins inn dalinn sunnanverðan. Þeir eru all víðáttumiklir og víða mannhæðarþykkt malarlag ofan á þeim, en undir virðist vera jökul- eða sjávarleir sums staðar en klappir annars staðar. Mýrasund með mómold eru á milli þeirra, halli nokkur á landi til Grímsár, en þangað er vatni veitt um læki og skurði. Á sömu forsendum og fyrr, og án frekari könnunar, þá virðist staður þessi vera nothæfur, þó að hann hafi líklega vissa annmarka, hvað sjónmengun varðar.

Reykjavík, 11. júlí 1995

Freysteinn Sigurðsson
jarðfræðingur á Orkustofnun